

VUODEN 2009 TALOUSARVION TÄYTÄNTÖÖNPANO-OHJEET

1. TALOUTTA JA TOIMINTAA KOSKEVAT OHJEET JA SÄÄNNÖT

Kaupungin taloudenhoitoa ja sen järjestämistä ohjaavat kuntalain 8. luku, kirjanpitolaki ja – asetus, kirjanpitolausakunnan ja sen kuntajaoston antamat ohjeet sekä kaupungin hallintosääntö, kaupungin talouden hoitoa ja sisäistä valvontaa koskevat yleisohjeet (Kh 18.6.2001/§ 195, päivitetään keväällä 2009), talousarvio ja taloussuunnitelma (Kv 15.12.2008/§ 86) sekä poistosuunnitelma (Kv 16.12.1996). Kuntalain 65 §:ssä on säännökset kunnan talousarviosta ja taloussuunnitelmasta. Kuntalain 67 §:ssä on säännökset kunnan kirjanpidosta.

Kirjanpitolausakunnan kuntajaosto on antanut yleisohjeet kunnan ja kuntayhtymän. Kuntajaoston yleisohjeet ovat sitovia.

- tuloslaskelman laatimisesta
- rahoituslaskelman laatimisesta
- taseen laatimisesta
- suunnitelman mukaisista poistoista
- konsernitilinpäätöksen laatimisesta
- tilinpäätöksen liitetiedoista
- liikelaitoksen ja taseyksikkönä käsiteltävän rahaston kirjanpidollisesta käsitte-lystä
- rahasto- ja varauskirjauksista.

2. TALOUSARVION NOUDATTAMISEN YLEISOHJEET

2.1 Talousarvion sitovuus

Kuntalain mukaan kunnan toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota. Talousarvio on sitova ohje lautakunnille, tulosalueiden vastuuhenkilöille sekä muille kaupungin viranhaltijoille ja työntekijöille. Pääsääntöisesti kaupunginvaltuustoon nähden sitova erä on käyttötaloussosassa tulosalueen toimintakate. Toimielimiä kaupunginvaltuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet on erikseen määritelty talousarviossa ao. toimielinten kohdalla. Investointiosassa sitova erä on hankkeen menot. Useammalle vuodelle jaksettavan investointihankkeen osalta sitova erä on hankkeen kokonaiskustannusarvio.

2.2. Talousarvion käyttösuunnitelmien hyväksyminen

Toimintavuotta 2009 koskevat alustavat käyttösuunnitelmat on tarkistettava vastaamaan talousarviossa hyväksyttyjä määrärahoja. Talousarvion käyttösuunnitelmia hyväksyttäessä on varmistettava, että sitovat toiminnalliset tavoitteet saavutetaan käytettävissä olevin määrärahoihin.

Käyttösuunnitelmien tarkoituksena on jakaa määrärahat ja tuloarviot osamäärärahoiksi ja osatuloarvioiksi tulosalueeseen kuuluville tulosyksiköille sekä asettaa tulosyksiköille toiminnallisista tavoitteista johdetut osatavoitteet.

Toimielimet voivat hallintosäännön 67 § mukaan joko kokonaan tai osittain siirtää käyttösuunnitelmien hyväksymiseen liittyvän toimivallan alaisilleen viranhaltijoille.

Käyttösuunnitelmien hyväksymisessä tulee ottaa huomioon talousarvion hierarkkinen rakenne siten, että lautakunta hyväksyy tulosyksiköiden käyttösuunnitelmat ja delegoi alemman tason yksityiskohtaisempien käyttösuunnitelmien hyväksymisen johtaville viranhaltijoille. Käyttösuunnitelmien hyväksymisestä tulee tehdä asianmukaiset viranhaltijapäätökset.

Käyttösuunnitelman hyväksymisen yhteydessä toimielimet hyväksyvät omalta osaltaan sitovat toiminnalliset tavoitteet (lautakuntatason tavoitteet), joiden toteutumasta raportoidaan ao. toimielimelle.

Investointiosan määrärahat valtuusto hyväksyy hankkeittain, joten yksittäisen investointihankkeen menot ovat pääsääntöisesti valtuustoon nähden sitovia. Poikkeuksen muodostaa peruskunnallistekniikkaan varattava määräraha sekä teknisen toimen investointeihin varattu käyttövarausmääräraha, joiden lopullisesta käyttösuunnitelmasta päättää tekninen lautakunta. Teknisen lautakunnan investointeihin liittyvistä alle 100.000 euron määrärahasiirroista hankkeiden välillä voi tarvittaessa myös päättää tekninen lautakunta.

3. MÄÄRÄRAHAT, TULOARVIOT JA TAVOITTEET

3.1. Määrärahojen muutokset ja uudet määrärahat

Määrärahaa voidaan käyttää vain johtosäännöissä, talousarviossa, sen perusteissa tai kaupunginvaltuuston erillispäätöksissä määritellyn tarkoitukseen.

Talousarvion sitovuudesta johtuu, että tulosalueen määrärahan käyttötarkoituksen muutosta (määrärahan siirtoa tulosalueelta toiselle) koskevan päätöksen tekee valtuusto. Lautakunnat voivat tehdä muutosesityksen valtuustolle vain silloin, kun muutos on suuruudeltaan merkittävä ja muutokseen on perusteltu syy, kuten määrärahan korotustarpeen välttäminen tai kokonaan uuden määrärahan sisällyttäminen talousarvioon.

Määrärahojen riittävyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Toiminta on suunniteltava ja investoinnit ajoitettava siten, että talousarvioon merkitty määräraha varmasti riittää. Valvontavastuu kuuluu määrärahan käyttäjien ja käytöstä vastaavien henkilöiden ohella toimialajohtajille sekä lautakunnille.

Talousarvion sitovuus merkitsee sitä, että nettobudjetoitujen yksiköiden määrärahan korottamista (toimintakate = nettomenot) tai tuloarvion (toimintakate = nettotulot) alentamista koskeva talousarvion muutos on tehtävä myös valtuustossa.

Mikäli alkuvuodesta ilmenee tarvetta määrärahojen muutoksiin tai lisämäärärahojen saamiseen ne käsitellään kesäkuun valtuustossa. Mikäli tämän jälkeen esiintyy tarvetta määrärahojen muutoksiin tai korotuksiin, on niistä tehtävä esitykset heti, kun tarve on ilmennyt.

3.2. Toiminnalliset tavoitteet ja taloudenseuranta/osavuosikatsaus

Talousarvion seurantaraportti ja toteutumisennuste (osavuosikatsaus) laaditaan lautakunnille ja kaupunginvaltuustolle kolme kertaa vuodessa. Osavuosikatsaus sisältää myös toiminnallisten tavoitteiden toteutuman. Mikäli ennusteiden mukaan tavoitteet eivät ole toteutumassa talousarvion mukaisesti, on selvítettävä tilanteeseen vaikuttaneet syyt ja esitettävä kaupunginhallitukselle toimenpiteet, joilla tilanne korjataan. Samassa yhteydessä tulee selvittää tavoitteiden muuttamisen vaikutus määrärahoihin.

Ensimmäinen raportti koskee ajanjaksoa 1.1.- 30.4. ja toinen 1.5.- 31.8. Kolmas raportti on tilinpäätösennuste, joka esitellään valtuustolle seuraavan vuoden maaliskuussa. Tilinpäätös käsitellään valtuustossa talousarviovuotta seuraavan vuoden kesäkuun kokouksessa.

4. KIRJANPITO JA TALOUSARVION TOTEUTUMISEN SEURANTA

4.1. Kirjanpitokäytäntö

Kunnan lakisääteinen kirjanpito jakaantuu ulkoiseen kirjanpitoon ja talousarvion toteutumisen seurantaan. Ulkoisesta kirjanpidosta on saatava koko kaupungin tuloslaskelma ja tase liitetietoineen sekä rahoituslaskelma. Lisäksi ulkoisen kirjanpidon on pystyttävä tuottamaan kaupungin konsernitilinpäätöksen vaatimat tiedot. Ulkoisessa kirjanpidossa on eliminointava kaupungin sisäiset tilitapahtumat sekä konsernitilinpäätöksessä konserniyhteisöjen väliset tilitapahtumat.

Talousarvion toteutumisen seurannan on lakisääteisesti tapahduttava vähintään valtuuston vahvistaminen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden laajuudessa. Kirjanpidossa talousarvion toteutumista seurataan valtuuston vahvistamia tavoitteita tarkemmalla tasolla. Talousarvion seuranta sisältää toisin kuin ulkoinen kirjanpito kaupungin sisäisiä tilitapahtumia.

4.2. Käyttösuunnitelmien hyväksyminen

Hallintokunnat tarkistavat (ks. kohta 2.2.) toimintavuotta koskevat suunnitelman- sa vastaamaan hyväksyttyä talousarviota. Tarkistettut käyttösuunnitelmat (sekä lautakuntien että viranhaltijoiden hyväksymät) on toimitettava liikelaitoskuntayhtymä Puhtiin viimeistään 6.3.2009 mennessä. Samoin Puhtiin toimitetaan talousarviovuoden aikana käyttösuunnitelmien muutoksia koskevat päätökset.

4.3 Talousarvion jatkuva seuranta

Toimialajohtajien sekä tulosalueiden ja tulosityksiköiden vastuuhenkilöiden tulee jatkuvasti seurata talousarvion ja sen käyttösuunnitelmien toteutumista ja saat- ta mahdolliset poikkeamat asianomaisen toimielimen tietoon. Toimielimen on ryhdyttävä välittömästi korjaaviin toimenpiteisiin, mikäli on ilmeistä, että talous- arvio ei toteudu suunnitellulla tavalla. Kaupungin johtoryhmä seuraa talouden tunnuslukujen toteutumista kuukausittain. Vuonna 2009 myös kaupunginvaltuus- ton, -hallituksen ja lautakuntien puheenjohtajille raportoidaan talouden toteutu- masta kuukausittain.

